

Přednáška pro VIII. jarní semestr magisterského studia

SUBJEKTY TRESTNÍHO ŘÍZENÍ I.

Prof. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D., DSc., i.s. JUDr. Jan Provazník, Ph.D.

9. 3. 2023

Subjekty trestního řízení

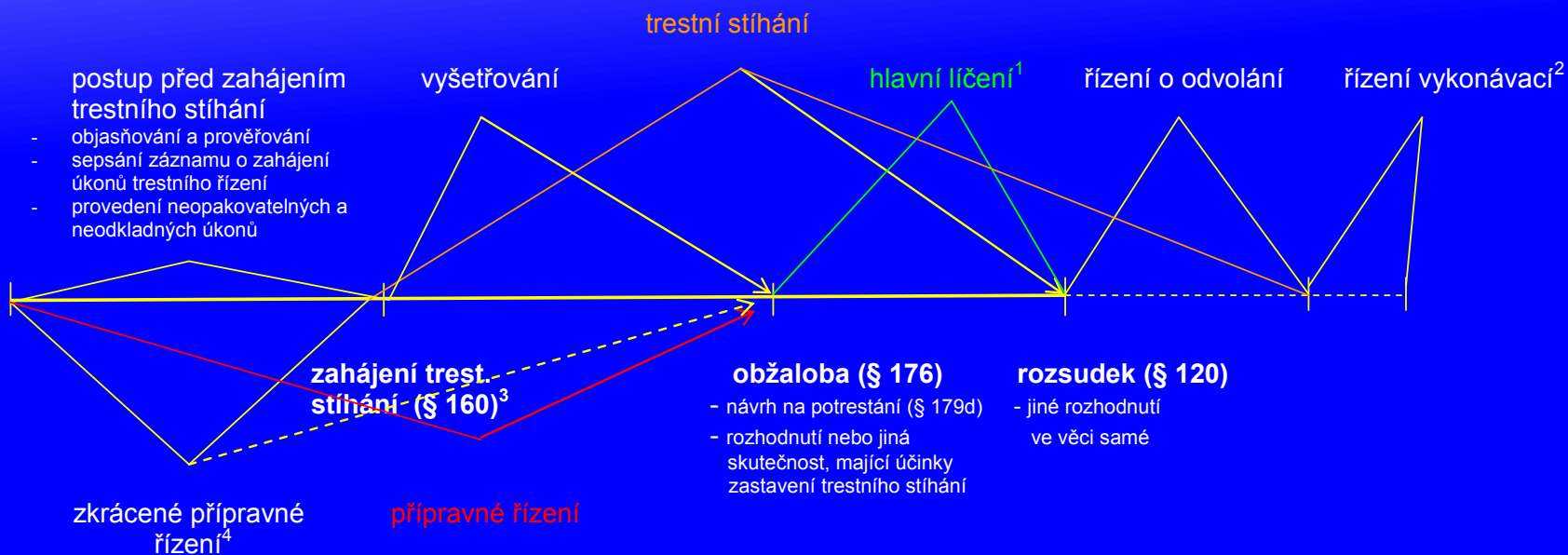
Pojem:

Subjekty trestního řízení jsou ti činitelé (státní orgány, fyzické a právnické osoby), kteří mají a vykonávají **vlastním jménem** vliv na průběh řízení a kterým zákon dává k uskutečnění tohoto vlivu určitá procesní práva nebo určité procesní způsobilosti.

Druhy subjektů v trestním řízení:

- ♦ **orgány činné v trestním řízení:**
 - **soud**
 - **státní zástupce**
 - **policejní orgán**
- ♦ **osoba, proti níž se řízení vede** (podezřelý, obviněný, obžalovaný, odsouzený),
- ♦ **spolupracující obviněný**
- ♦ **poškozený**
- ♦ **zúčastněná osoba**
- ♦ **Zmocněnci P a ZO**
- ♦ **orgán pověřený péčí o mládež v řízení proti mladistvým**
- ♦ **další osoby** jako např. obhájce, svědek, znalec, tlumočník, pokud uplatňují návrhy na odměnu advokáta, svědečné, znalečné nebo tlumočné, nebo jsou předmětem pořádkové sankce, opatrovník obviněného FO a zmocněnec a opatrovník právnické osoby
- ♦ **Práva subjektů v trestním řízení**
- ♦ **vliv zásady veřejnosti** (§ 2 odst. 10, § 8-§ 8d tr.ř.) na jejich účast v řízení

Schéma průběhu trestního řízení podle českého trestního řádu



¹ Ve věcech, v nichž se konalo zkrácené přípravné řízení rozhoduje samosoudce po projednání věci ve zjednodušeném řízení (§ 314b trestního řádu).

² V některých případech, v nichž jsou uplatněny mimořádné opravné prostředky, resp. kdy je rozhodováno Ústavním soudem o ústavní stížnosti (§ 265a, §266, § 277, resp. § 314h a násl. trestního řádu) může probíhat ještě řízení o těchto prostředcích.

³ Ve věcech, v nichž se konalo zkrácené přípravné řízení a kde podal státní zástupce návrh na potrestání podle § 179d trestního řádu se trestní stíhání zahajuje tím, že návrh státního zástupce na potrestání byl doručen soudu (§ 174b odst. 1 trestního řádu).

⁴ Zkrácené přípravné řízení neprobíhá formou vyšetřování a nejde ani o řízení před zahájením trestního stíhání. Jde o samostatný druh řízení s vlastními pravidly.

ORGÁNY ČINNÉ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ - § 12 ODST. 1 TR.Ř.

- ◆ POLICEJNÍ ORGÁN
- ◆ STÁTNÍ ZÁSTUPCE
- ◆ SOUD

Policejní orgán v trestním řízení

- ♦ **Policejní orgán** – orgán činný v trestním řízení - § 12 odst.1 tr.ř. označení **nejen pro útvary Policie** (§ 12 odst. 2 a § 161 odst. 2), ale i další orgány, jako Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vězeňské služby, Celní orgány, Vojenská policie, BIS, UZSI, VOZP)
- ♦ **Organizace a působnost policie** – zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů , územní a celostátní útvary
- ♦ **Úkoly policie související s trestním řízením** (zákon o PČR):
 - ochrana bezpečnosti osob a majetku,
 - boj proti terorismu,
 - odhalování trestných činů a zjišťování jejich pachatelů,
 - vedení vyšetřování o trestných činech.
- ♦ **Úkony trestního řízení** koná PO zpravidla **samostatně**, ale pod **dozorem** státního zástupce (§ 157 odst.2, §174 tr.ř.). – „prodloužená ruka státního zástupce.“
- ♦ V některých případech (zejména má-li být úkonem zasahováno do občanských, resp. lidských práv a svobod) je k provedení úkonu třeba **předchozího souhlasu nebo jiného rozhodnutí** státního zástupce (nařízení exhumace, zadržení zásilky) nebo soudce (vzetí do vazby, domovní prohlídka, odposlech a záznam telekomunikačního provozu atd.)

- ♦ **PO v „prověřování „(§ 158 a násl. TŘ):**
 - šetření a opatření k odhalení skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a směřující ke zjištění jeho pachatele s cílem zjistit, zda je nutno zahájit trestní stíhání
 - zahájení trestního stíhání nebo jiné opatření
- ♦ **PO ve vyšetřování (§ 161 TŘ)–** Především Služba kriminální policie a vyšetřování, ale i jiné útvary policie (centralizované i regionální) a dále pokud jde o příslušníky ozbrojených sborů GIBS **pozor na časté organizační změny:**
 - vyhledávání důkazů k objasnění všech základních skutečností důležitých pro posouzení případu, včetně osoby pachatele a následku trestného činu, s cílem přesvědčit se, zda je nutno podat obžalobu
 - předkládá státnímu zástupci návrh na podání obžaloby + seznam navrhaných důkazů
- ♦ Vyšetřování, které provádí **jen státní zástupce** – GIBS, BIS, UZSI, VZ(§ 161 odst.4 TŘ)
- ♦ V ojedinělých případech Vojenská policie a kapitán lodi (§ 161 odst. 6,7)
- ♦ **Zkrácené přípravné řízení (§ 179a odst.2 TŘ)**

Státní zástupce v trestním řízení

SZ zařazeno ústavně systematicky do moci výkonné - definice (čl. 80 Ústavy): „Státní zastupitelství zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení...“

Orgán veřejné žaloby v trestním řízení – **orgán činný v trestním řízení** (§ 12 odst. 1 tr. ř.), který plní úkoly vyplývající především z trestního řádu, podílí se na prevenci kriminality a poskytování pomoci obětem trestných činů.

Organizace a působnost státního zastupitelství zákon č. 283/1993 Sb. o SZ a vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb. , jednacím řád SZ

♦ **Soustava státního zastupitelství:**

- ♦ Nejvyšší státní zastupitelství (Brno)
- ♦ Vrchní státní zastupitelství (Praha, Olomouc)
- ♦ Krajská státní zastupitelství (Praha, České Budějovice, Ústí nad Labem, Hradec Králové, Plzeň, Brno, Ostrava)
- ♦ Okresní státní zastupitelství
- ♦ Pobočky

- ◆ **Postavení SZ ve vztahu k Ministerstvu spravedlnosti a v rámci moci výkonné vůbec**
- ◆ **Úloha státního zástupce v přípravném řízení:**
 - ◆ orgán činný v trestním řízení
 - ◆ povinnost stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví
 - ◆ odpovídá za zákonnost průběhu přípravného řízení
 - ◆ výlučná oprávnění státního zástupce (návrhy, vyšetřování atd.)
 - ◆ vypracovává a podává obžalobu, návrh na potrestání, dohodu o vině a trestu, atd.
 - ◆ **dozor státního zástupce v přípravném řízení - § 174 tr.ř.**
- ◆ **Úloha státního zástupce v řízení před soudem:**
 - ◆ postavení strany (na rozdíl od přípravného řízení)
 - ◆ povinnost účastnit se hlavního líčení
 - ◆ další oprávnění
 - ◆ materiální důkazní břemeno

Evropský veřejný žalobce

- ◆ Nařízení Rady 2017/1939, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení EVŽ
- ◆ supranacionální / směrnice (EU) 2017/1371, o vyšetřování a trestním stíhání pachatelů trestných činů proti FZEU – výčet TČ/
- ◆ nezávislost, subsidiarita, proporcionalita
- ◆ decentralizace (EU-ČS) - spolupráce s národními orgány
- ◆ centrální orgán NEŽ – Lucemburk
- ◆ národní orgán - pověření, delegování EVŽ

Organizace Úřadu EVŽ

- ◆ Jednotnost, nedílnost
- ◆ Centrální orgán (NVŽ a jeho zástupci, kolegium, stálé komory, evropští žalobci a administrativa)
- ◆ Národní pověřený žalobce
- ◆ Vnitrostátní úprava - § 34b – 34f zákona o státním zastupitelství, § 12 odst 5, 145, 146, 158, 158e, 250 a další tr.ř.

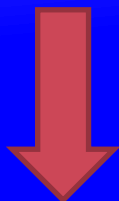
Soud v trestním řízení

- ♦ **Postavení soudu v trestním řízení** – orgán činný v trestním řízení (§ 1, § 12 odst. 1, 3, 4 tr. ř.,
- ♦ Organizace a působnost soudů - zákon č. 6/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a jednacích řádů pro soudy
- ♦ **Soustava soudů:**
 - ♦ Nejvyšší soud (Brno)
 - ♦ Vrchní soudy (Praha, Olomouc)
 - ♦ Krajské soudy (Praha, České Budějovice, Ústí nad Labem, Hradec Králové, Plzeň, Brno, Ostrava)
 - ♦ Okresní soudy
 - ♦ Pobočky
- ♦ Soudy rozhodují o průlomu do základních práv a svobod, rozhodují o vině a trestu za trestné činy
- ♦ Soud působí jak v přípravném řízení (jen na návrh SZ), tak v hlavním líčení i v řízení o opravných prostředcích (vina a trest)
- ♦ **Zvláštní postavení** – Ústavní soud – soudní orgán ochrany ústavnosti (zv. Způsob řízení před soudy pro zrušovací nález) -§ 313h-§314k tr.ř.

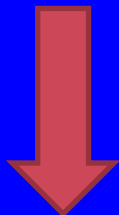
- ◆ **Vztah soudů k ministerstvu spravedlnosti**
- ◆ **Pravomoc a příslušnost** soudů v trestním řízení (§ 13-§26 tr.ř.)
- ◆ Přípravné řízení, hlavní líčení, odvolací řízení... právo na zákonného soudce...náleznost Pl. ÚS 4/2015 (příslušnost soudu pro úkony přípravného řízení) § 26 odst. 1 tr.ř. x § 18 odst. 1,2 tr.ř.
- ◆ **Obsazení** soudů
 - ◆ **soudci, přisedící, předseda senátu**
 - ◆ **další úřední osoby** – vyšší soudní úředník, justiční čekatel, asistent soudce, zapisovatel a protokolující úředník, tlumočník, probační úředník

System dvoustupňové kontroly v TŘ

- ◆ Policejní orgán

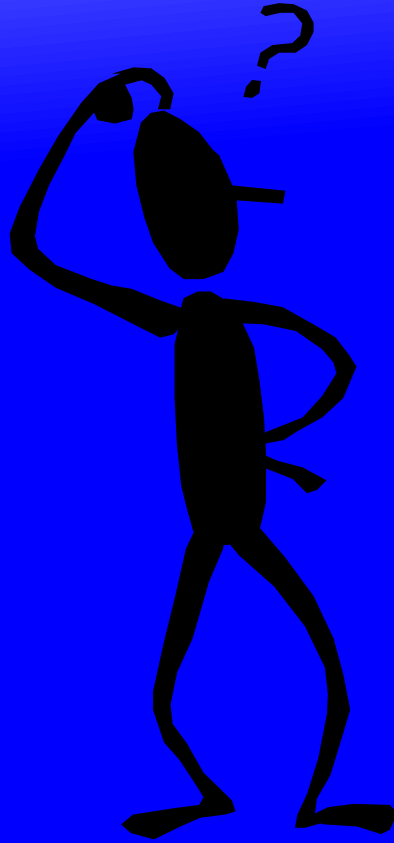


- ◆ Státní zástupce



- ◆ Soud (v přípravném řízení soudce)

Dotazy?



Děkuji za pozornost.